

Sjelling 2003 van 't Haels in 't kort

door Hugo Luijten

1. Klinkers

De klinkerteikens zeen wie in 't Nederlands. Ein paar apaarte teikens zeen:

*de <i>è</i> :	deze klinker kumtj vöör in wäörd wie	<i>bèd, versjèt, mès, rèkke</i> ;
*de <i>ö</i> :	deze klinker kumtj vöör in wäörd wie	<i>Kölle, pötje, hötje, bös, plökke</i> ;
*de <i>ó</i> :	deze klinker kumtj vöör in wäörd wie	<i>wós, bós, hóndj, pón dj</i> ;
*de <i>ae</i> :	deze klinker kumtj vöör in wäörd wie	<i>laeve, waes, maete, laeve, aete</i>
*de <i>äö</i> :	deze klinker kumtj vöör in wäörd wie	<i>wäörd, vööl, näöle, häökske</i> ;
*de <i>ao</i> :	deze klinker kumtj vöör in wäörd wie	<i>waord, paol, sjaol, haok</i> .

Sjrief noeat *ee, oo, uu, aa* es det vanoet 't Nederlands verkieërd is, dus: *vader, moder, ule, moge, oje, kure, ape, bloje*.

2. Twieëklanke

Vöörbeeldje van Haelse wäörd mèt twieëklanke:

<i>ieë</i>	<i>twieë, mieë, ieëste, zieë</i>	'twee, meer, eerste, zee';
<i>oea</i>	<i>roead, bloeat, knoeaje</i>	'rood, bloot, knoeien';
<i>uue</i>	<i>duueske, uuever, huuere</i>	'doosje, over, horen';
<i>aej</i>	<i>(ich) traej, gaej</i>	'(ik) tred, wied';
<i>ej</i>	<i>weyje, nejje, letej</i>	'waaien, naaien, vensterbank';
<i>aej</i>	<i>traej, knaeje, baeje</i>	'voetstap, kneden, bidden';
<i>uu j</i>	<i>luuj, perrepluu j, Truu j</i>	'mensen, paraplu, Truus';
<i>äö j</i>	<i>näö j</i>	'naden';
<i>oew</i>	<i>troew, moew</i>	'trouw, mouw';
<i>oo j</i>	<i>tegoo j</i>	'(ik heb iets) tegoed';
<i>ao j</i>	<i>(ich) brao j, rao j</i>	'ik braad, (ik) raad';
<i>aj</i>	<i>aj (doe duis mich pien)</i>	'ai';
<i>aaj</i>	<i>flaaj, sjaaj</i>	'vlaai, schade'.

* Kees in principe vöör *ou* en neet vöör *au*, behalve es 't Nederlands *au* hieët;

* Kees in principe vöör *ei* en neet vöör *ij*, behalve es 't Nederlands *ij* hieët.

3. Mètklinkers

De mètklinkers zeen wie in 't Nederlands. Inkel bezunjger gevalle zeen:

* de <i>gk</i> :	dit teiken kumtj veur in wäörd wie	<i>sjoegkel, bagke, rögke, ligke, mögke</i> ;
* de <i>sj</i> :	dit teiken kumtj vöör in wäörd wie	<i>sjoel, sjael, sjiene, sjete, sjtoeake, sjmiete, sjnieje, sjpele</i> ;

De *j* waert in eine mitklinkergroep mer eine kieër gesjreve, op 't inj: *blindj, kindj, windj, kantj, landj, tandj*.

4. *t* of *d* op 't inj van wäörd

Es 't waord in 't Nederlands op 't inj 'n *d* haet, blief die in 't Haels bewaard, ouch es die *d* door 'n *j* gevolgdj waerdj. Mer es 't Nederlands gein vöörbeeld mèt *d* is, den altied ein *t* sjrieve, want die klinktj dao. Dus: *hóndj, landj, tandj, bèd* naeve *kat, rat, wèt*.

5. 't Kort wäördje *se*

De ónbeklemtoeandje vorm van *doe* is *se*. Det is ein waord. Sjrief det los van 't wirkwaord. Dus: *kieks se, kums se, lueets se, paks se, es se kums, es se det luets*.

6. Internationaal wäörd

Internationaal wäörd waere in 't Haels zoea vööl meugelik in de internationaal spelling gesjreve, dus: *telefoon, televisie, diskette, computer, chatte, sms-e*.